

Vrijwilligerswerk en de rol die de verschillende generaties daarin spelen en wellicht gaan spelen.

Onderstaand 'verhaal' heb ik als een soort podcast gehouden voor verschillende bestuursleden en vrijwilligers van de Gilden in Nederland.

Dit 'verhaal' geeft vooral achtergrond en inzicht op het gebied van de huidige stand van zaken op het gebied van vrijwilligerswerk en blikt daarbij vooruit naar de komende jaren. Het verhaal geeft geen pasklare antwoorden. Zoals een aantal aanwezigen na afloop zei: Dit is heel goed te gebruiken als input voor ons jaarplan en ons meerjarenplan.

Zelf denk ik dat het bijzonder interessante materie is voor iedereen die op zoek is naar (verklaringen voor) ons gedrag, zowel nu als in de toekomst, zowel individueel als intergenerationeel. Het is een stuk voor nieuwsgierige mensen met een open mind.

Ik wens je veel verwondering toe

Rob Franse, 22 september 2018

Generatieverhaal voor de landelijke Gilde jaardag op 20-9-2018

Toen ik klein was zette mijn moeder de wasketel op het fornuis. Achter in de tuin stond op het platje een wasbord met kuip en een wringer. Vader vulde 's avonds de kolenkit. Ik herinner me de eerste beelden van de Beatles en de gekte daar omheen. Toen ik naar de middelbare school ging moest ik o.a. een rekenliniaal bestellen (die overigens nooit gebruikt is). Ik kwam terecht in een ongedeelde brugklas (Mavo t/m Gymnasium niveau) met daarin veel meisjes met ultra korte minrokjes. In die jaren waren er felle verkiezingen voor het leerlingen bestuur. Wanneer je naar het stedelijk Gymnasium ging dan stemde je PSP of desnoods PPR. Basketball speelde je in een oude veilinghal op beton.

Wanneer ik dit vertel dan kijken mijn broers me meewarig aan. Ze kunnen zich er niets van herinneren. Toch zijn ze maar 2,5 jaar jonger dan ik.

Zo snel gingen de veranderingen in die tijd.

Wanneer ik dit zo vertel, dan begrijp je dat het nogal wat uitmaakt voor je ontwikkeling en je wereldbeeld in welke periode je bent geboren. Mijn broers en ik horen bij verschillende generaties. Dat zal altijd zo blijven. Ook al omdat eenmaal 'gevormd' iets zeer hardnekkigs blijkt te zijn.

Dat geldt ook voor alle vrijwilligers. Dus ook voor Gilde vrijwilligers. De ene generatie is nu eenmaal anders dan de andere. Dat heeft heel veel te maken met wat er in jouw omgeving gebeurde in jouw formatieve periode. Dat tekent je.

Natuurlijk praat ik dan over de groep in het algemeen. Per individu kan dat wel degelijk verschillen, Put je dus niet uit in de vraag hoe dat bij jou precies zit. Hoe interessant ook, het doet er niet toe voor hetgeen ik jullie wil vertellen.

Ik wil jullie vertellen over verschillende generaties, hun verschillende eigenschappen en wat dat betekent voor het vrijwilligerswerk in het algemeen en de Gilden in het bijzonder. Dat is een officiële wetenschap waar ik gretig gebruik van maak. Bovendien toets ik deze in verschillende functies en situaties al jarenlang aan de praktijk. Ik kan jullie zeggen: Het snijdt hout! We kunnen er iets mee naar de nabije toekomst van ons eigen vrijwilligerswerk.

Ik zal ik jullie ook iets vertellen over de verwachtingen, maar eerst iets over de generaties zelf. Een deel van de keuzes in bijsturing hebben we namelijk op basis hiervan gemaakt. Het is niet zo zeer een verandering maar meer een bijsturing. En een verhaal! Een verhaal met een open einde.

Laat mij m'n verhaal afmaken voordat je vragen stelt. Ik schat de kans hoog in dat jouw vraag in het verhaal beantwoord zal worden.

De generaties:

Een generatie is een groep mensen die geboren is tussen moment x en moment y, waarbij x en y 15 jaar uit elkaar liggen. Daarbij geldt dat niet iedere x en iedere y een even markant moment markeren.

Verwar generaties overigens niet met een levensfase. Een levensfase is iets anders maar wel iets wat misschien nog wel meer van invloed is op het doen en laten van een groep. Daar ga ik veel minder op in om de simpele reden dat dit voor ons allen vaak wel zichtbaar en logisch is. Bij generaties is dit vaak niet zo zichtbaar en logisch maar wel degelijk (mede) bepalend voor gedrag en wensen.

In Nederland kennen we momenteel 6 generaties.

Bij al die generaties geef ik een aantal kenmerken. Bedenk daarbij goed dat het vooral accenten zijn. En dat we meer op elkaar lijken dan dat we van elkaar verschillen. Maar bedenk ook dat wij als mensen die verschillen graag uitvergrooten Natuurlijk zijn er daarnaast ook verschillen tussen bijvoorbeeld mannen en vrouwen, maar dat is vaak meer op persoonlijk gedrag dan dat het beïnvloed is door de formatieve periode.

De generaties zijn:

1. De stille generaties. Dat is de generatie van ca. 75 jaar en ouder. Dus geboren voor de oorlog.
2. De babyboom of protestgeneratie. Momenteel tussen de ca. 75 en 60 en geboren tussen 1941 en 1955
Groeien op in welvaart en zijn grondleggers van het 'polderen'.
Staan voor: draagvlak creëren, idealen en overdragen van kennis en ervaring. Positioneren zich met 'staat van dienst'. Individualistisch, zoeken bevestiging en zendtijd. Willen overtuigen, een zekere behoefte aan hiërarchie. Gericht op sfeer en saamhorigheid. Verliezen snel proces en doel uit het oog.
3. De generatie X. In het verleden ook wel de patat generatie of de generatie nix genoemd. Momenteel tussen de ca. 60 en 45 en geboren tussen 1956 en 1970
Economische recessie, no-nonsense beleid.
Grote jeugdwerkloosheid. Generatie X 'maakt er het beste van'. Staan voor: 'bundelen van krachten', 'de boel bij elkaar houden', 'kijken wat werkt'. Vrij bescheiden en onopvallend
Basis gelegd voor automatisering, kwaliteit, diversiteit en professionaliseren. Verbinders die verschillende zienswijzen benutten. Realistisch, toegankelijk
4. De pragmatische generatie. Nu tussen de ca. 45 en 30 en geboren tussen 1971 en 1985
Pragmaten. Groeien op in een tijd van voorspoed, verantwoordelijkheid, zelfbeschikking, en zelfontplooiing.
Staan voor efficiëntie, autonomie en versnelling. Gruwelen van trage 'poldervergaderingen', status en draagvlak. Begaafd in opbouwen van kennisnetwerken resultaatgericht. Bedenken al doende oplossingen. Ervaren bestaande hiërarchie als vertragend. Ontwikkelen op een eigen manier.
Let op: Deze generatie kreeg voluit te maken met het neoliberalisme van Thatcher en Reagan waarbij de complete maatschappij vanaf 1983 kantelde van collectivisme naar individualisme. Dat gold soms al voor de generatie X, maar hier zette het echt door, zeker toen in 1989 ook nog eens de muur viel. De cultuur veranderde naar 'zelfwaardering'.
5. Generatie Y, ook wel millennials genoemd. Nu tussen de 30 en 15 jaar oud en geboren tussen 1986 en 2000
24/7. Overvloed aan informatie: wat boeit pikken ze op. Eigenwijs, slim en sociaal
Staan voor 'jezelf zijn', 'verschillen respecteren en benutten', 'voortdurend met elkaar in contact'. Trekken zich weinig aan van hiërarchie of wat gebruikelijk is. Gezellige vriendschappelijke werksfeer en positieve feedback. Authenticiteit, open en direct communiceren zijn voorwaardelijk, waarbij zij dat ook veel doen via social media ofschoon dat per persoon zéér verschilt.
Let op: Een deel van deze generatie krijgt dan het dubbele effect van enerzijds individualisme en zelfwaardering en anderzijds het effect van de crisis van 2008. De ouders van deze generatie zitten deels in de babyboom en deels in de generatie X.
6. Generatie Z is ca. 15 jaar en jonger en is nog niet goed te duiden, anders dan dat het de 1e generatie is die van jongs af aan digitaal opgroeit. Geboren vanaf 2001. En dat veel ouders uit de pragmatische generatie komen.

Heel gevaarlijk is het nu om te zeggen dat de ene generatie 'beter' zou zijn dan de andere. Ik ken, of kende, maar één generatie die ik meer respecteerde dan alle anderen en dat is de generatie die geboren is voor 1920/1925..... Van alle generaties sindsdien kun je zeggen dat ze allemaal zo hun eigen eigenaardigheden hebben.

De Gilden zijn opgericht door de stille generatie. Een generatie die graag instrueerde en uitleg gaf of daar juist goed naar luisterde. Bovendien een generatie van wie een groot deel vrijwilligerswerk als een natuurlijke plicht zag (deels door kerkelijke en/of socialistische achtergronden). En een generatie die geconfronteerd werd met de VUT en vele andere bestaanszekerheden, zowel financieel als qua waarden en normen.

Momenteel hebben de Gilden vooral te maken met de protestgeneratie. Daar ga ik hieronder wat dieper op in:

- De wens van deze generatie is: Goed oud worden (veel minder volgens algemene waarden en normen; veel meer eigen keuzes – zoals ze altijd al deden-)
- Maar deze generatie krijgt steeds minder voorgeschoteld (of opgelegd)
- Afkijken van de voorgaande generatie is geen optie, om vele redenen (immers: protestgeneratie.....)
- Alle generaties, behalve misschien 3 en 4 ten opzichte van elkaar, verschillen zeer in normen en waarden (die 2 generaties samen -3 en 4- worden ook wel materialistisch of hedonistisch genoemd en worstelen met tijd/keuze stress). Dat maakt het niet altijd even makkelijk om met de voorgaande en opvolgende generatie te werken.
- Deze generatie, de babyboomers, wordt onverwacht, sinds 2010, geconfronteerd met een toenemende onzekerheid én een groter wordend beroep op hen door (klein) kinderen en soms ook door ouders of een (hulpbehoevende) partner
- Bovendien zijn de arbeidsmarkt en vele overheidsregels beperkt/beperkend per generatie en inmiddels zeker voor deze generatie
- Het is (dus) de 1e generatie ooit die bij het ouder worden zelf kan én moet kiezen (zichzelf daar ook in zekere zin op afreken)
- Daarbij hebben ze in veel gevallen hulp nodig van anderen. Hulp die er niet zo maar (meer) is
- Voor het eerst worden ze geconfronteerd met 2 generaties (Y en Z) die op vele gebieden meer weten en kunnen dan wat zij zelf weten en kunnen!
- Intergenerationele samenwerking lijkt daardoor steeds harder noodzakelijk
- Waarbij nu al enige jaren in steeds sterkere mate blijkt dat de generatie Y zich aangetrokken voelt tot deze protest generatie

Je ziet: Hier ontmoeten de begrippen 'generatie' en 'levensfase' elkaar. Alsmede verschillende economische omstandigheden.

De uitdagingen worden nog wat groter doordat we inmiddels ook te maken hebben met een **(nog) beperkte groep vrijwilligers uit de generatie X:**

- Deze generatie is in het algemeen (!) pragmatischer dan de protestgeneratie (maar nog niet zo pragmatisch als de daaropvolgende generatie).
- Ze zijn minder wereld verbeterend en breedsprakig. Wat meer doelgericht en gericht op resultaat.
- Wellicht ook wat meer gericht op resultaten voor zichzelf dan bij de voorgaande groep.

Ook niet onbelangrijk:

- Meerdere deskundigen nemen waar dat de huidige ouderen (dat zijn vooral jonge babyboomers maar ook voor een deel al generatie X mensen) vanaf hun pensionering (of ontslag) zeer zoekende zijn. Ze hebben vaker dan voorgaande generaties een onduidelijk toekomstbeeld.
- Ook nemen deskundigen waar dat op de werkvloer een flink deel van de generaties tussen 30 en 60 de babyboomers al missen vanwege hun sturing op waarden en normen en hun 'geweten'.

Nu hebben we een mooi bruggetje:

Deze zoekende groep is qua levensfase uiterst geschikt om als vrijwilligers (in welke functies dan ook) in te stromen.

Ze lijken, in ieder geval een flink deel hiervan, ook qua waarden en normen prima bij een vrijwilligersorganisatie als Gilde te passen. Ook van deze groep wil een flink deel maatschappelijk betrokken zijn en vaak voor hen directe omgeving, ofschoon het iets minder lijkt (!) dan bij eerdere groepen.

Anderzijds zijn ze ál te vaak zeer zoekend (en soms ook boos en of teleurgesteld). En meer zoekend als een consument, namelijk 'wat is er voor mij te halen'.

Wellicht moeten wij, als 'zittende macht', ons meer afvragen of onze huidige manier van werken genoeg passend is voor deze snel groeiende en zoekende groep. Zijn wij daar überhaupt de meest geschikte groep voor?

En dat in een momenteel zeer snel veranderende wereld (Ik heb de antwoorden niet, of nog niet).

Over die snel veranderende wereld:

Voor het eerst sinds de jaren '60 zitten we weer in echte en grote veranderingen. Voor het eerst in zo'n 40 a 50 jaar! Dat is even wennen. We waren zo gewend aan planmatigheid en we moeten nu wennen aan onzekerheid en veranderingen.

Daarbij is het de kunst het goede te bewaren en (!) de nieuwe kansen op te pakken. Dat valt niet mee!

Daarom heb ik o.a. gesproken met Marieke Grondstra van bureau Generatiestorm.

Zij heeft tot mijn genoegen het volgende aan mij gemaild:

*Ik heb even gekeken op de website van het Gilde en Power: interessante netwerken met hoge potentiële toegevoegde waarde in deze tijd!
Ik zeg potentiële omdat ik hoop (maar niet kon vinden) dat er ook intergenerationeel wordt gewerkt. Dus dat het niet alleen de oudere generaties zijn die de jongeren adviseren, maar dat oudere en jongere echt samenwerken en verder komen. Daar is volgens mij het meeste behoefte aan. Prachtig als eenieder dat vanuit zijn of haar eigen expertise kan doen!*

Daarnaast is het ook interessant wat Dorien Manting, 57 jaar oud en hoogleraar bevolking en ruimte zegt:

- Het gros van de mensen is straks alleenstaand. We hebben geen idee (!) wat dat gaat betekenen. Zeker niet voor hun 'activiteiten'.
- Veel mensen zullen er gezonde levensjaren bijkrijgen. Heel veel ouderen doen vrijwilligerswerk wat ze langer kunnen doen omdat ze gezond blijven.
- Anderzijds worden hun netwerken kleiner en neemt de kans op vereenzaming toe

Voordat ik op een aantal verwachtingen uitkom wil ik nog heel kort **de jongste 3 generaties bespreken:**

- De pragmatische generatie is niet alleen pragmatisch maar ze zitten ook in het spitsuur van het leven. Dat geldt zeker wanneer je een gezin hebt met schoolgaande kinderen. Wanneer deze groep al toekomt aan vrijwilligerswerk dan is het al vaak een soort corvee bij de sportclub van de kinderen. Toch zitten er ook in deze groep (potentiele) vrijwilligers.
- In de generatie Y zitten wel degelijk veel vrijwilligers. En niet alleen latent. Het is alleen wel een heel ander soort vrijwilliger. Voor hen moet het goed geregeld zijn. Het moet vaak bij voorkeur bijdragen aan hun CV. Het moet inpasbaar zijn in hun elektronische (!) agenda. Het moet direct bijdragen aan van alles. Ze willen dus nadrukkelijk gefaciliteerd worden en niet zelf moeten faciliteren (en al helemaal niet op tijden die hen niet schikken).
- Van de generatie Z weten we nog veel te weinig. Daar zijn ze gewoonweg te jong voor. Net als voor bijna al het vrijwilligerswerk. Het is de groep die zelfstandig moet leren omgaan met zaken als sociale media, stomweg omdat ze de eersten zijn en niemand hebben die hen kan vertellen hoe zij het vroeger deden. Wellicht een 'door schade en schande' groep. Zo stond er onlangs in the Guardian een artikel met de titel: 'Meet the teens who refuse tot use social media'. Uit een onderzoek uit 2017 blijkt dat 63% van generatie Z er blij van zou worden wanneer social media nooit was uitgevonden.....

Wanneer ik dit zo vertel dan lijkt het er op dat er **best veel, deels nieuwe, kansen** zijn om vrijwilligers binnen te halen en te binnen te houden. Ga maar na:

- De stille generatie blijft vrij lang fit genoeg om vrijwilligerswerk te doen. Bovendien helpt het tegen eenzaamheid en geeft het een zekere waarde aan het leven.
- De babyboomers lijken met diezelfde redenatie voorlopig wel mee te kunnen. Bovendien houden hun verplichtingen als oppas opa en oma wellicht ergens op.
- Van de zoekende groep van nu rond de 55/60 zou je kunnen zeggen dat ze ergens na al het zoeken ook iets moeten vinden..... Wellicht ons wel. En dat daar binnenkort een heel grote groep latent bijkomt, te weten de groep die de komende jaren daadwerkelijk met pensioen gaat.
- En dan heb je nog de groep millennials. Speciaal aan deze groep is bovendien dat ze een natuurlijke binding hebben met babyboomers (op basis van authenticiteit en maatschappij idee), maar die op hun werk nagenoeg niet -meer- tegenkomen!

Dit alles is echter omkleed, ik zei het al eerder, met zeer veel onzekerheden en vele zoektochten. De vraag is voor ons dan vooral: Hoe kunnen we daar slim op inspelen. Met 'daar' heb ik het dan vooral over die laatste 2 groepen. Ik denk dat het vooral een kwestie wordt van de ontwikkelingen goed in de gaten houden en er snel op inspelen. Wellicht op manieren die we nu nog niet voor mogelijk houden.

Pas daarbij op voor stellingen die ook in kwaliteitsmedia opgeschreven worden. Zo heb ik hier een artikel uit het FD van zaterdag 14 juli, nota bene afgedrukt op de pagina's 1 t/m 3, waarin niet zo zeer onjuistheden staan maar wel uitspraken die echt niet voor complete groepen op gaan <*> aldaar>. Op die manier ontstaat de indruk dat er echt grote problemen zijn in het vrijwilligerswerk. Dat lijkt mij onjuist. Er zijn wel degelijk flinke uitdagingen, maar die komen deels doordat er momenteel echt heel veel vrijwilligers zijn en dat daardoor 'de vervangingsvraag' steeds groter wordt.

Mijn nieuwsgierigheid gaat nu vooral uit naar:

- Hoe kunnen we nog beter helpen met zoeken (en vinden). Denk daarbij ook aan de grote verschillen in interesse tussen bijvoorbeeld een oud leraar en een oud stratenmaker. En aan beperkingen die verschillende mensen met uitkeringen opgelegd krijgen door overheden.
- Wat kunnen we slim intergenerationeel doen. We lijken elkaar als generaties nodig te hebben. Dat is nieuw!
 - Hoe zijn onze besturen samengesteld; met alleen maar babyboomers? En zo ja willen we dat?
 - Waarbij ik andere diversiteitszaken dan nog niet eens benoem
- Hoe houden we ons zelf voor dit moment in stand, ook wanneer het momenteel bij sommigen misschien wat moeizamer gaat.
 - Ook wanneer subsidies een lastig verhaal is.
 - Ook wanneer het bestuurlijk een beetje krap is zoals nu bij Gilde Nederland
- Onderlinge contacten lijken in ieder geval van zeer veel belang te zijn. En al helemaal het elkaar fysiek ontmoeten.

En dat allemaal samen passend in 'het delen van kennis, kunde en ervaring met tijd en aandacht'. Een soort coaching/consulting/begeleiding/etc. door de lokale bevolking aan de lokale bevolking. Met voor 55-minners (wat verschillende groepen zijn) misschien wel de vraag of ze niet alleen ánderen 'beter' willen maken, maar er zélf ook beter van willen worden. Daar lijkt me niets fout aan maar het is wel een echte verandering.

Met dit alles in het achterhoofd gaan we (ga ik) vol vertrouwen, met een zeer open mind, de nabije toekomst in. Te beginnen met 2019.

Ik denk dat het een uitdagende tijd is. Uitdagingen die je echt samen aan moet willen gaan. Waarbij samen voor mij ook nadrukkelijk betekent 'elkaar in levende lijve ontmoeten'. Samen een verhaal vertellen en uitdragen. Want wat is een leven zonder een verhaal?

Bedenk dat ieder verhaal een einde kent. Soms is het een open einde. Dat is maar goed ook want iedereen kent de uitspraak 'Het was een mooi boek maar ik heb het uit'. Gelukkig zijn we er zelf bij om een vervolg te schrijven. Of te laten schrijven door bijvoorbeeld vijftigers??

Met dit verhaal over generaties heb ik een inkijkje willen geven in zowel de achtergrond van een deel van de inmiddels doorgevoerde aanpassingen binnen Gilde als in de veranderingen waarin we momenteel zitten. Er verandert veel in onze omgeving en dat zal voorlopig wel doorgaan ook.

Ik zou zeggen: Trek je eigen conclusies. Gebruik het verhaal voor je gereedschapskist. En wie weet spreken we elkaar hierover binnenkort wederom.